

Valtiovarainministeriö

VM146:00/2018

LAUSUNTOPYYNTÖ OSAKESÄÄSTÖTILIN TULOVEROTUKSEEN JA ERÄIDEN VAKUUTUSTUOTTEIDEN TULOVEROTUKSEN UUDISTAMISTA KOSKEVAAN LAINSÄÄDÄNTÖÖN LIITTYVÄSTÄ HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoamme hallituksen esitysluonnoksesta osakesäästötilin tuloverotusta ja eräiden vakuutus- tuotteiden tuloverotuksen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi ("esitys"). Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolakia, verotusmenettelystä annettua lakia, rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua lakia ja korkotulon lähdeverosta annettua lakia.

Tuloverolakia muutettaisiin siten, että säästöhenkivakuutusten ja muiden kuin verotuettujen vakuutetun ottamien vapaaehtoisten eläkevakuutusten verotusta koskevat säännökset uudistettaisiin ja lakiin otettaisiin säännökset kapitalisaatiosopimusten ja uuden sijoitusvälineen, osakesäästötilin, tuloverotuksesta. Kertamaksullisia eläkkeitä koskeva säännös kumottaisiin.

Suomen Veroasiantuntijat ry ("SVA") kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

1. Yleistä

SVA pitää ehdotettuja muutoksia pääpiirteissään positiivisina omaehtoisen eläke- ja muun säästämisen ja sijoitustoiminnan kannalta. Ehdotetut muutokset poistaisivat verotuksellisia esteitä nykykäytäntöön verrattuna uudenlaisten säästämisen- ja sijoitusmuotojen, kuten esimerkiksi ei verotuettujen eläkevakuutusten, käytöltä. On hyvä, että myös kapitalisaatiosopimusten tähän asti oikeuskäytäntöön ja Verohallinnon ohjeistukseen perustunut verotus säädettäisiin lakitasolla.

SVA:n mielestä ehdotetuissa lakimuutoksissa ja uusissa säännöksissä on kuitenkin eräitä tarkennusta vaativia kohtia, joita olemme alla käyneet läpi.

2. Tappioiden vähentäminen

Ehdotettujen säännösten mukaan niin säästöhenkivakuutuksissa, kapitalisaatiosopimuksissa, määräaikaissa eläkevakuutuksissa kuin osakesäästötillissä syntynyt tappio voidaan vähentää vasta sopimuksen päättymisvuonna, vaikka tuotot verotettaisiin niiden realisoitumisvuoden tulona. Tuottojen ja tappioiden epäsymmetristä verokohdeltua esityksessä perustellaan seuraavasti:

"Vähennysoikeuden salliminen ennen sopimuksen päättymistä tarjoaisi mahdollisuuden tappioiden hyödyntämistarkoituksessa tehtyihin keinokeinoisiin järjestelyihin, mikä ei ole perusteltua. Tuollainen mahdollisuus loisi vahvan kannusteen hyödyntää aina tappiot

sopimuksen ollessa väliaikaisestikin tappiollinen, kun taas tuottojen realisoinnin voidaan siitä aiheutuvien veroseuraamusten johdosta olettaa tapahtuvan aina tarpeeseen ja harkiten. Tappioiden ja tuottojen symmetrinen kohtelu johtaisi siten veronsaajan näkökulmasta perin epätasapainoiseen asetelmaan. Tuloverotuksessa tappioiden käsittelyssä on yleisesti se lähtökohta, että tappion tulee olla lopullinen.”

SVA:n käsityksen mukaan esityksessä mainittujen keinotekoisien järjestelyjen kaltaisiin tilanteisiin voidaan tehokkaan valvonnan kautta riittävästi puuttua verotusmenettelystä annetun lain (”VML”) 28 §:n veronkiertosäännöksen nojalla.

Pääsääntö kuitenkin on se, että mainituissa sijoitusmuodoissa syntyneet tappiot ovat lopullisia jo sinä vuonna, kuin vakuutuksen, sopimuksen tai tilin sisällä olevaa omaisuutta on sopimuksen voimassaoloaikana realisoitu. SVA katsoo siten, että ei ole tarpeen poikkeustausten johdosta kieltää symmetristä tuottojen ja tappioiden verokohtelua mainituissa sijoitusmuodoissa.

Esitysluonnoksessa sanotaan, että tuotot realisoitaisiin aina tarpeeseen ja harkiten. Yhtä lailla tappiot voidaan realisoida tarpeeseen ja harkiten, jos sijoittajalla on tarve saada osa pääomista ulos muihin tarpeisiinsa.

3. Erityinen verotusmenettely

Esityksessä todetaan seuraavaa ehdotetun uuden tuloverolain (”TVL”) 35 b §:n osalta:

”Pykälässä säädettäisiin eräisiin keinotekoisluonteisiin sijoitussidonnaisiin vakuutusmuotoisiin tuotteisiin sovellettavasta verotusmenettelystä. Sääntelyn tavoitteena on reagoida ennen muuta Verohallinnon valvontamenetelmien havaittuun ulkomaisten palveluntarjoajien asiakkaiden erityistarpeisiin räätälöimien tuotteiden yleistymiseen. Sääntelyllä ei kuitenkaan ole tarkoitus rajoittaa veronkiertämistä koskevan verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 28 §:n soveltamisalaa, vaan lainkohta voisi edelleen tulla sovellettavaksi sen soveltamedellytysten muutoin täytyessä tilanteisiin, joihin ehdotettu sääntely ei sanamuotojensa mukaan sovellu.”

SVA näkee verovelvollisten oikeusturvan kannalta ongelmalliseksi, jos verolainsäädäntöön luodaan rinnakkaisia ja osin päällekkäisiäkin veronkiertonormistoja. Säännösten soveltaminen on aina niin sanottuun tilanteen kokonaisharkintaan perustuvaa eli kovin tapauskohtaista ja tulkinnanvaraista. SVA:n mielestä ei ole tarpeen luoda ehdotetun kaltaista uutta veronkiertosäännöstä, vaan ehdotetussa TVL 35 b §:ssä mainittuihin sijoitusmuotoihin voitaisiin soveltaa VML 28 §:n säännöksiä, jos tehtyihin sopimuksiin katsottaisiin liittyvän veronkiertotarkoitusta.

Jos kuitenkin ehdotettu TVL 35 b § säädetään, SVA tuo sen osalta esiin seuraavat kysymykset ja huomiot:

- Jos vakuutukseen tai sopimukseen katsotaan sisältyvän kohde-etuus, joka aiheuttaisi TVL 35 b §:n soveltamisen, ai-

heutuisiko tästä koko vakuutuksen tai sopimuksen ”saastuminen” eli sovellettaisiinko TVL 35 b §:ää myös muihin vakuutuksessa tai sopimuksessa oleviin kohde-etuuksiin.

- Jos koko vakuutus tai sopimus ei ”saastu”, miten jaettaisiin vakuutuksen tai sopimuksen yleiskulut ”saastuneen” kohde-etuuden ja muiden kohde-etuuksien kesken.
- Esityksessä todetaan, että omistajalle kuuluvan oikeuden käyttämisenä pidettäisiin muun muassa sitä, jos vakuutuksenottaja saa päättää siitä, kuka toimii omaisuudenhoitajana tai kuka voi antaa kohde-etuutena olevaa varallisuutta koskevia osto- ja myyntimääräyksiä. SVA:n näkemys on se, että tämä on liian ankara tulkinta ja rajoittaa aiheettomasti verovelvollisten valinnanvapautta. Sen voidaan nykyisessä kirjoitusmuodossaan tulkita koskevan jopa myös sellaisia vakuutuksia, joissa on sijoituskohteena sellaisia perinteisempiä sijoitusmuotoja mitä varten TVL 35 b § ei ole esitetty säädettäväksi, kuten listattujen yhtiöiden osakkeet, noteeratut sijoitusrahastot jne.

Eri sijoitusmuotojen verokohtelua tutkineen työryhmän raportin (valtiovarainministeriön julkaisu 14/2018) mukaan tällaisen erityissääntelyn käyttöönotto edellyttäisi huolellista jatkovalmistelua, jossa määriteltäisiin tarkemmin säännöksen soveltamisala sekä arvioitaisiin asianmukaisesti myös sääntelyyn mahdollisesti vaikuttavat kansainvälisen vero-oikeuden säännökset. SVA katsoo, että esitetyssä muodossaan TL 35 b §:n ei ole huolellisesti valmisteltu, koska se voi johtaa erittäin suureen tulkinnanvaraisuuteen.

4. Osakesäästötili

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi koskien osakesäästötiliä ja Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:n muuttamisesta osakesäästötilille asetetaan seuraavia rajoituksia:

- Osakesäästötilille voi tallettaa ainoastaan rahaa.
- Osakesäästötililtä voi nostaa ainoastaan rahaa.
- Osakesäästötilille voi siirtää enintään 50.000 euroa.
- Yhdellä henkilöllä voi olla vain yksi tili.

SVA:lta ei ole pyydetty lausuntoa edellä mainittuun hallituksen esitysluonnokseen. Koska edellä mainittu esitysluonnos olennaisesti liittyy nyt lausuttavana olevaan esitysluonnokseen, SVA kuitenkin toteaa, että mainitut rajoitukset voivat vaikuttaa merkittävässä määrin negatiivisesti osakesäästötilin suosioon. SVA:n näkemyksen mukaan tulisi ainakin harkita sitä, onko 50.000 euron enimmäismäärä liian alhainen ja olisiko syytä ainakin tietyn siirtymävaiheen aikana olla mahdollista siirtää osakesäästötilille verovelvollisen jo hallussa olevia osakkeita (siirron verotuskohtelusta säädettäisiin erikseen).

SVA:n lausuu käsityksenään, että osakesäästötilillä oleville osakkeille maksetut osingot tulisi verottaa muista tuotoista erillään osinkoja koskevien säännösten mukaisesti. Tällä estettäisiin tai minimoitaisiin

osinkojen kaksinkertainen verotus osinkoa jakavan yhtiön ja osingonsaajan tasolla sekä ongelmat liittyen lähdeveron hyvittämiseen kansainvälisissä tilanteissa.

Tappioiden vähentämisen osalta SVA viittaa kohdassa 2 lausuttuun.

Helsingissä 29. päivänä lokakuuta 2018

SUOMEN VEROASiantuntijat ry

Sari Takalo
Puheenjohtaja

Risto Löf
Hallituksen jäsen